26/02/2020

“Το Άγιον Όρος είναι ένα ανεκτίμητο θησαυροφυλάκιο γνώσεως”

/ Αγιορείτικα

Με επιτυχία πραγματοποιήθηκε χθες η εκδήλωση παρουσίασης της Αθωνικής Ψηφιακής Κιβωτού – «Ψηφιακή ανάδειξη του πολιτιστικού αποθέματος Ιερών Μονών του Αγίου Όρους» στην αίθουσα της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών.

Κατά τη διάρκεια της συνάντησης χαιρετισμό απήυθυνε, ως Εκπρόσωπος της Ιεράς Κοινότητας Αγίου Όρους και Υπεύθυνος Έργου, ο Γέοντας Ιερώνυμος Σιμωνοπετρίτης.

“Προερχόμαστε από το Άγιον Όρος, έναν κόσμο ο οποίος για περισσότερα από 1000 συναπτά και πλέον χρόνια αποτελεί μία «κιβωτό ζώσας παρουσίας» των ορθοδόξων μοναχικών παραδόσεων και του χριστιανικού πολιτισμού. Είναι παράλληλα ένα ανεκτίμητο θησαυροφυλάκιο γνώσεως, για το σύνολο των ανθρωπιστικών και θετικών επιστημών, και για τον λόγο αυτό άλλωστε αποτελεί ένα μνημειακό σύνολο παγκοσμίου ενδιαφέροντος, που εγγράφηκε από την Unesco ως μνημείο παγκόσμιας κληρονομιάς (Word Heritage List 454) πριν από 4

δεκαετίες. Η διαφύλαξη του τεράστιου αρχειακού υλικού και κειμηλιακού πλούτου των καθιδρυμάτων τελεί διαχρονικά υπό την ευθύνη των μοναστηριακών Αρχών. Οι μοναχοί είναι αυτοί οι οποίοι δημιούργησαν και διαφύλαξαν ως τις ημέρες μας αυτόν τον μοναδικό θησαυρό που συνιστά σε παγκόσμιο επίπεδο, μία σημαντικότατη πηγή, εξαιρετικά πολύτιμη για τον πλούτο των πληροφοριών της", ανέφερε μεταξύ άλλων.

Αναλυτικά ολόκληρος ο χαιρετισμός:

Εκ μέρους της Ιεράς Κοινότητος και με την ιδιότητα του υπευθύνου του έργου της Αθωνικής Ψηφιακής Κιβωτού, αλλά και των ετέρων μελών της τριμελούς Ιεροκοινοτικής Επιτροπής, των Γερόντων Τιμοθέου ιερομονάχου της Ι.Μονής Βατοπαιδίου και του Γέροντος Επιφανίου ιερομονάχου της Ι.Μονής Παντοκράτορος, θα ήθελα να πω δυό λόγια για το σημαντικό τόλμημα του έργου της ΑΘΩΝΙΚΗΣ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΚΙΒΩΤΟΥ.

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΑΓΙΟ ΟΡΟΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ

Το έτος 2014 ξεκίνησε η προσπάθεια της Ιεράς Κοινότητος του Αγίου Όρους για την ένταξή της ως Φορέως Διαχειρίσεως στο ΕΣΠΑ 2014-2020. Το έτος 2015 κατόπιν διεθνούς διαγωνισμού κατοχυρώθηκε στην COSMOTE Α.Ε. να αναλάβει την εκτέλεση του έργου υπό τον τίτλον «ΑΘΩΝΙΚΗ ΨΗΦΙΑΚΗ ΚΙΒΩΤΟΣ».

Προερχόμαστε από το Άγιον Όρος, έναν κόσμο ο οποίος για περισσότερα από 1000 συναπτά και πλέον χρόνια αποτελεί μία «κιβωτό ζώσας παρουσίας» των ορθοδόξων μοναχικών παραδόσεων και του χριστιανικού πολιτισμού. Είναι παράλληλα ένα ανεκτίμητο θησαυροφυλάκιο γνώσεως, για το σύνολο των ανθρωπιστικών και θετικών επιστημών, και για τον λόγο αυτό άλλωστε αποτελεί ένα μνημειακό σύνολο παγκοσμίου ενδιαφέροντος, που εγγράφηκε από την Unesco ως μνημείο παγκόσμιας κληρονομιάς (Word Heritage List 454) πριν από 4 δεκαετίες.

Στο Άγιον Όρος, λοιπόν, συναντάται ένας μοναδικός συνδυασμός φυσικής ομορφιάς και εκτεταμένης αρχιτεκτονικής δημιουργίας, καθώς η οργανωμένη συμβίωση ανθρώπων από τον 10ο αιώνα και εξής, δημιούργησε κτίσματα όπως τα Καθολικά και τον περίβολο, την τράπεζα, τα κελλιά, το νοσοκομείο, τη βιβλιοθήκη, παρεκκλήσια, οχυρούς πύργους, λιμάνια, Σκήτες, Κελλιά, Καθίσματα κ.λ.π. εξαρτήματα, τα οποία αποτελούν πρότυπο ορθόδοξων μοναστικών καθιδρυμάτων. Παράλληλα, στο Άγιον Όρος η μοναχική συνείδηση διατήρησε αναλλοίωτο έναν τρόπο ζωής και μια διαχειριστική πρακτική που η έννοια του όρου Αειφορία βρίσκει πραγματικό νόημα στην σημερινή κοινωνική πραγματικότητα που τόσο

ιδιαίτερα την έχει ανάγκη.

Επομένως η έννοια του μνημείου στην περίπτωσή μας δεν αφορά μόνο τον τομέα του δομημένου περιβάλλοντος, που αποτελεί και την πρώτη εντυπωσιακή εικόνα που δέχεται ο επισκέπτης του μοναδικού αυτού τόπου, αλλά καλύπτει τομείς σε ένα ευρύτατο φάσμα και σε μία συνέχεια και συνέπεια, η οποία δεν συναντάται σε τέτοια έκταση σε άλλο μέρος του κόσμου.

Η ΕΥΘΥΝΗ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΜΟΝΩΝ

Η διαφύλαξη του τεράστιου αρχειακού υλικού και κειμηλιακού πλούτου των καθιδρυμάτων τελεί διαχρονικά υπό την ευθύνη των μοναστηριακών Αρχών. Οι μοναχοί είναι αυτοί οι οποίοι δημιούργησαν και διαφύλαξαν ως τις ημέρες μας αυτόν τον μοναδικό θησαυρό που συνιστά σε παγκόσμιο επίπεδο, μία σημαντικότατη πηγή, εξαιρετικά πολύτιμη για τον πλούτο των πληροφοριών της. Δεν είναι χωρίς σημασία ότι όχι μόνον η διαφύλαξη, αλλά και η συντήρηση και η τεκμηρίωση του πνευματικού και πολιτιστικού αυτού θησαυρού, αποτελεί επιταγή του Καταστατικού Χάρτη του Αγίου Όρους (άρθρ. 110), σύμφωνα με τον οποίο «η ακριβής και λεπτομερής περιγραφή των χειρογράφων, βιβλίων, ιερών αμφίων, ιερών λειψάνων, αρχαίων εικόνων ή μνημείων ή σκευών, καθώς επίσης και η διαφύλαξη και καλή συντήρησή τους, είναι ανατεθειμένη στην ευθύνη της εκάστοτε Μοναστηριακής Αρχής». Ακόμη, σύμφωνα με το άρθρο 42 του Νομοθετικού Διατάγματος που κύρωσε τον Καταστατικό Χάρτη του Αγίου Όρους: «Η μέριμνα της τακτοποιήσεως και συντηρήσεως των βιβλιοθηκών, χειρογράφων, κειμηλίων, αρχαίων εικόνων, αμφίων και των τοιούτων ανήκουσα εις τας οικείας μονάς τελεί υπό την άμεσον εποπτείαν της Ιεράς Κοινότητος».

Επομένως, η υλοποίηση της πράξης της Αθωνικής Ψηφιακής Κιβωτού υπαγορεύεται και από τις καταστατικές δεσμεύσεις των Ιερών Μονών και της Ιεράς Κοινότητας ως εποπτεύουσας αρχής. Αυτός είναι και ο λόγος που η Ιερά Κοινότητα από την πρώτη στιγμή αγκάλιασε το έργο και έκανε μεγάλη προσπάθεια μέχρι να έρθει η στιγμή της ωριμάνσεως και πραγματοποιήσεώς του.
Στα ανωτέρω θα πρέπει να ληφθούν υπόψη πρακτικές αναγκαιότητες καθώς η διατήρηση του υλικού στη σημερινή του μορφή δημιουργεί προβλήματα όπως:

α. Κινδύνους απώλειας ή / και φθοράς της πληροφορίας με ανυπολόγιστες συνέπειες από την αλλοίωση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς, β. Δυσκολία στην εύρεση και επεξεργασία των στοιχείων, γ. Χωροταξικό πρόβλημα λόγω μεγάλου όγκου πληροφοριών σε έντυπη μορφή και ανεπάρκεια κατάλληλων χώρων φύλαξης τους, δ. Δέσμευση μεγάλων ποσοτήτων ανθρωπίνου δυναμικού για τη συντήρηση των αρχείων, ε. Αδυναμία τήρησης αντιγράφων ασφαλείας. Η συστηματική

αποδελτίωση, καταγραφή και τεκμηρίωση του κειμηλιακού πλούτου λειτουργεί αποτρεπτικά σε περιπτώσεις κλοπής, απώλειας κ.λ.π., καθώς γίνεται πλέον εύκολος ο εντοπισμός τους σε παγκόσμια κλίμακα και με τον τρόπο αυτό δυσχεραίνεται η διακίνησή τους.

Τέλος, η ανάδειξη και προβολή της μακραίωνης παράδοσης, της πολιτιστικής κληρονομιάς της Αθωνικής πολιτείας παρουσιάζει ιδιαίτερη επιστημονική, εκπαιδευτική και πολιτιστική σημασία και αξία, καθώς απευθύνεται όχι μόνο σε ερευνητές της ιστορίας, της τέχνης και της αρχιτεκτονικής, της μουσικής, της μεταλλοτεχνίας, της κοινωνιολογίας, της φιλοσοφίας και της ιστορίας, αλλά ακόμη και σε έναν πολύ ευρύτερο κύκλο ανθρώπων σε ολόκληρο τον κόσμο.

Το έργο είχε συνολικά 14 νησίδες και συμμετείχαν η Ιερά Κοινότης για το αρχείο του Πρωτάτου, 12 Ιερές Μονές, ήτοι οι Μονές Βατοπαιδίου, Διονυσίου, Παντοκράτορος, Ξηροποτάμου, Ζωγράφου, Δοχειαρίου, Καρακάλλου, Σίμωνος Πέτρας, ῾Αγίου Παύλου, Σταυρονικήτα, Ξενοφώντος και Γρηγορίου, καθὼς και η Νέα Σκήτη της Ιεράς Μονής Αγίου Παύλου.

Όπως αναφέραμε και στην αρχή το έργο ανέλαβε η COSMOTE Α.Ε. με κεντρικό υπεργολάβο και άλλες δέκα συνεργαζόμενες εταιρείες, οι οποίες εκτέλεσαν πέντε υποέργα. Για την φωτογράφιση, σάρωση, τεκμηρίωση και τις λοιπές εργασίες ασχολήθηκαν συνολικά 200 εργαζόμενοι, πέραν των υπευθύνων και των διακονητών μοναχών για τα έργα κάθε Μονής.

Ταπεινά προσπαθήσαμε να ανταποκριθούμε στην μεγάλη σύγχρονη πρόκληση της ιστορίας μας, και αισθανόμεθα την ανάγκη να ευχαριστήσουμε όλους όσους συνετέλεσαν στην επιτυχή έκβαση αυτής της μακράς πορείας, την οποία στήριξαν πρωτίστως η Ιερά Κοινότητα και οι συμμετέχουσες Ιερές Μονές, βοήθησαν δε ποικιλοτρόπως και διαχρονικά όλες οι πολιτικές ηγεσίες από του έτους 2007 μέχρι σήμερα, και αγκάλιασε η διεθνής επιστημονική και ερευνητική κοινότητα. Τέλος, ένα ευχαριστώ θα ήταν πολύ μικρό σε όλους όσους κοπίασαν και αναλώθηκαν καθημερινά για την υλοποίηση αυτού του εγχειρήματος. Και όπως έλεγαν και οι πατέρες ημών φθάνουμε και εμείς να πούμε σήμερα: Τέλος και τω Θεώ δόξα· και ιδιαιτέρως ευχαριστούμε την Υπεραγία Θεοτόκο, την Έφορο του Αγίου Όρους, η οποία, όλα αυτά τα χρόνια μας απέδειξε ότι ήταν αυτή που κατηύθυνε τα πάντα.

Σας ευχαριστώ.